

Naslov članka/Article:

Domovinske pesmi v notni prilogi

Avtor/Author:

Franc Križnar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 3/2019, letnik 22

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-vrtcu/>

Domovinske pesmi v notni prilogi

Domovinske¹ ali tudi patriotske² pesmi so tiste, ki opevajo lepoto domače zemlje, ljubezen do rodnega kraja, domovine in države ter spremljajo pomembne narodove zgodovinske dogodke: njegova ponižanja, zasužnjenje in poraze; njegove napore in zmage. Največ patriotskih pesmi nastane ob velikih narodovih pretresih. Pri nas, na Slovenskem, se je domovinska pesem razvila po revolucionarnem letu v sredini 19. stol. (1948) in v času narodnoosvobodilnega boja (1941–1945). Domovinske pesmi so optimistične ali pesimistične, v durovski ali molovski tonaliteti. Optimistične vzbujajo navdušenje za narodno stvar, bude ljudstvu narodno zavest, kličejo k uporabi ali zmagi, pesimistične pa razkrivajo domovinsko bedo, kažejo na žalostno narodovo preteklost in izražajo strah za njegovo prihodnost. Poleg številnih anonimnih pesnikov so največji predstavniki slovenske patriotske (literarne) lirike Valentin Vodnik, France Prešeren, Simon Jenko, Simon Gregorčič, Oton Župančič, Srečko Kosovel, Vladi-

¹ Domovina izhaja iz dežele ali/in države, v kateri se kdo rodi, v kateri prebiva, kamor se (občasno) vrača, iz katere izvirajo njegovi predniki, njegov rod. Lahko pa je to tudi dežela, območje, celina, iz katere izvirajo določene gnotne, družbene in duhovne prvine (Dolenjska – domovina cvička, Amerika – domovina krompirja, Anglija – domovina nogometa). Zavedanje domovinske pripadnosti in njeni odsevi na ravneh vsakdanjega načina življenja, tj. akulturacije (= prilagoditvi novemu okolju), so predmet etnoloških raziskav o slovenskih izseljencih, zdomcih, prebivalcih na manjšinskih območjih in območjih osrednjega slovenskega ozemlja. Izpeljanki v praksi sta ožja (npr. Slovenija) in širša domovina (npr. Evropa).

² Rodoljubne; iz lat. *patria*, tj. domovina.

mir Pavšič - Matej Bor, Karel Destovnik - Kajuh, France Balantič idr. Tako domoljubne ali domovinske pesmi opevajo vse, kar je povezano z domovino. Pri nas na Slovenskem ima tovrstna pesem kot simbioza besedne, torej literarne in glasbene umetnosti kar precejšnjo tradicijo. Vzrok za to so zagotovo vse družbene in druge turbulence, ki obkrožajo naš narod že zelo dolgo, poleg tega pa tovrstna tradicija kar naravnost kliče k njeni aktualnosti. Ne le dejstvo, da so se je lotevali številni umetniki obeh umetnostnih provenienc, še več, z dandanašnjimi stvaritvami in opusi je ostala last naroda tudi v opusih dandanašnjih ustvarjalcev. Ne nazadnje o njeni aktualnosti priča tudi posebni *Festival slovenske domoljubne pesmi* (od leta 2012), za katerega je značilno, »da je poklon Domovini, kjer glasba združuje tudi na videz nezdružljivo. Presega najrazličnejše, praviloma umetne delitve in postaja stalnica, ki povezuje slovenski živelj doma in po svetu. Hkrati simbolično spominja in opominja na svetle dneve enotnosti slovenskega naroda, ki je rezultirala v samostojni slovenski državi. Še kako je potrebno, da se ustvarja in poje Domovini. Da se jo ceni in spoštuje. Vedno in povsod. Ker je ena sama in edina [...]«. Izmed številnih tovrstnih domovinskih citatov je morda ta še najbolj značilen tudi za vseh sedem tukaj objavljenih pesmi, ki so jih podpisali povsem novodobni slovenski pesniki in skladatelji (razen nekaj izjem): *Za Slovenijo živim, / zame je edina. / Je kot pesem polna*

rim, / moja domovina. / Za Slovenijo živim / in me vodi tok, / v čustva z njo se potopim, / je moj smeh in jok. Pa še: Slovenija – od kod lepote tvoje? / Pozdravljamo te iz srca in srečni tu smo doma, / Slovenija – naj tebi pesem poje, / ne išči sreče drugod kot le doma (V. in S. Avsenik), Moja dežela, to je njena lepota. / Moja dežela mi smo njeni ljudje. / Lepota dežele je sloves njen, / in njeni ljudje smo njeno ime (O. Pestner) do Slovenec sem! Slovenec sem! / Od zibel do groba / ne gane moja me zvestoba / ne gane moja me zvestoba! / Sponosom reči smem: / Slovenec sem, Slovenec sem! (J. Gomilšek in G. Ipavec).

Katja Gruber

Katja Gruber. Vir: osebni arhiv skladateljice.

Akademska glasbenica, rojena 1966, deluje na raznih zborovskih področjih. Po končanem študiju na AG v Ljubljani je nadaljevala študij solopetja in diplomirala na *Srednji glasbeni šoli* v Ljubljani. Kot zborovodkinja je vodila razne odrasle in srednješolske sestave: *Moški komorni zbor Celje*, *Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec* iz Ljubljane, *Mešani zbor Gorenje* iz Velenja, *Mešani mladinski zbor Škofijske gimnazije A. M. Slomška* iz Maribora, *Mešani mladinski zbor Šolskega centra Velenje* idr. Njeno delo v zadnjem obdobju najbolj odmeva na področju otroške in mladinske zborovske glasbe. Poučuje v *OŠ Nazarje*, kjer v petih pevskih sestavih prepeva polovica vseh šolskih otrok. O kakovostnem delu govorijo številna priznanja z domačih in tujih odrov. Uspehov ne dosega s selekcijo pevcev, ampak z njihovo načrtno vzgojo pevcev od 1. do 9. razreda. Izdala je dve zbirki upevalnih vaj za razvoj večglasja na začetni stopnji. Z uvajanjem večglasja med otroke želi ohranjati prvobitno slovensko lastnost, to je občutek za večglasje.

Jani Golob

Jani Golob (foto: Tihomir Pinter).

Rojen 1948 v Ljubljani, piše kot plodovit in vsestranski skladatelj orkestralno, koncertantno, komorno, operno, baletno (*Dragi Miha* in *Matiček se ženi*), scensko in zabavno glasbo; mdr. kar dve operi (*Krpanova kobila* in *Medeja*). Poglavitno ustvarja za godala. V skladateljskem delu se navezuje na tradicionalni način izražanja, pogosto pa združuje elemente resne in zabavne glasbe. 1971 je diplomiral na AG (1971 iz violine in 1978 iz kompozicije). Najprej je bil violinist v orkestru *Simfonikov RTV Slovenija* (1972–1987), nato glasbeni urednik na *TV SLO* (1987–1998), potem pa vseskozi profesor na AG v Ljubljani (od leta 1998; od leta 2007 kot redni profesor) vse do dandanes kot zaslužni profesor *UL*. Od 1992 je član *Evropske akademije znanosti in umetnosti* v Salzburgu. L. 2000 je prejel *nagrado Prešernovega sklada*.

Benjamin Ipavec & Damijan Močnik

Benjamin Ipavec, portret, lesorez. Avtor: Saša Šantel.
Vir: Saša Šantel (19??). Benjamin Ipavec. URN:NBN:SI:IMG-
YSN5AB73 from <http://www.dlib.si> (dostop: 14. 11. 2019)

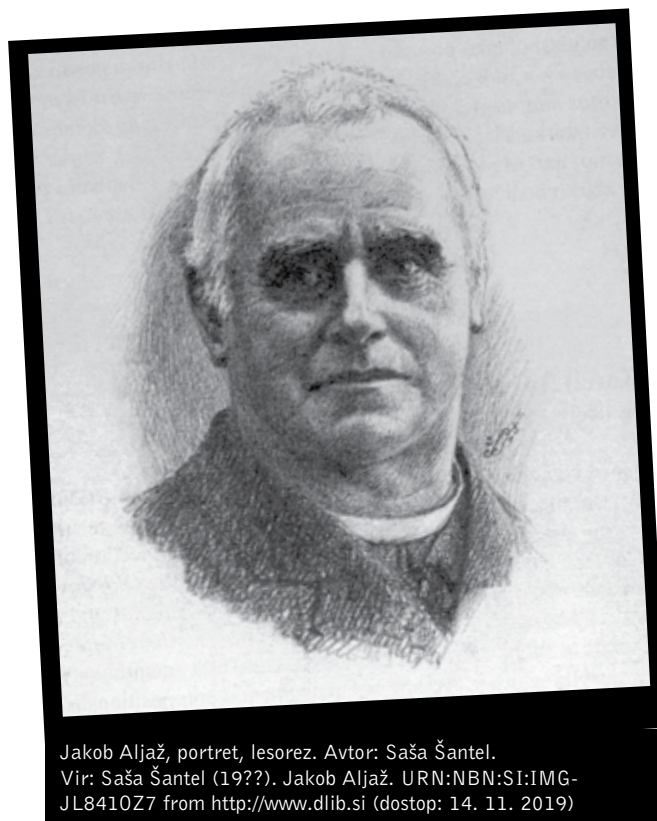
Za skladatelja in zdravnika (1829–1908) B. Ipavca so najznačilnejši *samospevi* (tudi z domovinsko vsebino), *zbori* in *kantate* za razne slovesnosti, je pa tudi avtor *spevoigre Tičnik* in prve slovenske romantične *opere* z zgodovinsko snovjo *Teharski plemiči*. Skladatelj, zborovodja in pedagog D. Močnik (roj. 1967) je avtor pretežno vokalnih in vokalno-instrumentalnih del s prostim izborom glasbenih sredstev in uspešen pedagog in zborovodja. L. 1991 je diplomiral na ljubljanski AG, od 1993 pa je glasbeni pedagog in zborovski dirigent v *Škofijski klasični gimnaziji* v Ljubljani, od leta 2000 še umetniški vodja (vseh) glasbenih dejavnosti v *Zavodu sv. Stanislava*. Kot zborovodja deluje tudi v domačih Cerkljah, ki ima tam tudi družinsko tradicijo. Tako je z zborovodstvom tesno povezan tudi večinski Močnikov skladateljski opus. Precej se posveča zborovski sakralni glasbi, sklada pa tudi orkestralna in druga dela. Velja za enega najbolj izvajanih slovenskih sodobnih skladateljev. Za svoje delo in izvedbe je prejel številne domače in mednarodne nagrade. Leta 2019 mu je JSKD podelil srebrno plaketo za pedagoško delo ter obsežen in izvrsten glasbeni opus.

Jakob Aljaž & Damijan Močnik

Damijan Močnik (foto: Tihomir Pinter).

Duhovnik, planinski organizator in skladatelj (1845–1927) je bil največ časa duhovnik na Dovjem in pobudnik in graditelj slovenskih planinskih postojank – koč v Triglavskem pogorju. Ljubezen do gora je izražal tudi v romantičnih zborovskih skladbah: *Oj, Triglav, moj dom*, *Slovan na dan*, zbirka *Slovenska pesmarica* (1896) idr.

Jakob Aljaž, portret, lesorez. Avtor: Saša Šantel.
Vir: Saša Šantel (19??). Jakob Aljaž. URN:NBN:SI:IMG-
JL8410Z7 from <http://www.dlib.si> (dostop: 14. 11. 2019)

Tomaž Habe

Tomaž Habe (foto: Tihomir Pinter).

Rojen 1947, deluje kot glasbenik: skladatelj, dirigent in pedagog. Poučeval je v GŠ Domžale (1964–1975), OŠ Preserje (1975–1983), na Srednji glasbeni in baletni šoli, današnjem Konservatoriju za glasbo in balet Ljubljana pa glasbenoteoretske predmete, zbor in orkester (1983–2012). V njegovem kompozicijskem opusu so vokalno-instrumentalna in zborovska glasba, simfonična ter orkestralna glasba (za pihalne, mandolinske in harmonikarske orkestre) pa tudi muzikali, filmska, scenska in didaktična glasba. Za svoje več kot predano delo na glasbenem področju je doslej mdr. prejel *nagrado RS na področju šolstva* (1997), *Škerjančevo nagrado* (KGBL, 2002), *Gallusovo plaketo* in *Adamičevo listino* (oboje JSKD, 2007), najvišjo stanovsko *Kozinovo nagrado* za zaokroženi kompozicijski opus (DSS, 2014), *Gerbičevo nagrado* (ZGŠS in ZDGPS) idr.

Pavel Dolenc

Pavel Dolenc. Vir: osebni arhiv skladatelja.

Rojen 1968, izhaja iz Poljanske doline nad Škofjo Loko. Po končani *gimnaziji* in *Orglarski šoli v Ljubljani* je študiral glasbeno pedagogiko na AG v Ljubljani, kjer je leta 1995 diplomiral. Študiral je tudi solopetje na SGBŠ, ki ga je uspešno končal leta 1999. Prepeval je v več zborih (*Ave*, *APZ »Toneta Tomšiča,«* *Komorni zbor RTV SLO*, *Lubnik* idr.). Želja po ustvarjanju in novem znanju ga je vodila na študij kompozicije, kjer je na AG v Ljubljani leta 2008 diplomiral. Piše predvsem zborovsko in komorno glasbo, ki so jo izvajali v Sloveniji (*Orkester Slovenske filharmonije*, *Pihalni orkester AG*, *APZ Toneta Tomšiča*, razne komorne skupine in solisti, različni slovenski zbori in vokalne zasedbe). Veliko tudi prireja in se ukvarja s pedagoškim, zborovodskim in produkcijskim delom ter zabavno glasbo.